

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: de wethouder die zijn ontslag aanbiedt.

De koning en zijn ministers

Koning en ministers vormen samen de regering. Daarbij geldt dat de koning onschendbaar is, en dat de ministers verantwoordelijk zijn voor 's konings doen en laten. Dat is te lezen in artikel 42 lid 2 Grondwet. Deze situatie bestaat al vanaf 1848.

In de praktijk ontfermt de minister-president zich over de verantwoordelijkheid voor de koning. In artikel 43 Grondwet is te lezen dat ministers worden benoemd en ontslagen bij koninklijk besluit. Artikel 46 lid 1 Grondwet bepaalt hetzelfde voor staatssecretarissen.

Het is staatsrechtelijk gewoonterecht dat een minister of staatssecretaris die tussentijds aftreedt zijn of haar ontslag aan de koning aanbiedt. Deze neemt vervolgens het ontslagbesluit. Het is eveneens staatsrechtelijk gewoonterecht dat dit ontslagbesluit wordt verpakt in de mooie woorden “eervol en onder dankzegging voor bewezen diensten”.

Het lijkt erop dat het tussentijds ontslag van een minister als soort van rolmodel dient voor de wethouder die er tussentijds mee wil ophouden.

Van Grondwet naar Gemeentewet

Vanuit de Grondwet naar de Gemeentewet is een niet zo grote stap. De Gemeentewet is een zogeheten “organieke wet”, dat wil zeggen dat het bestaan ervan is voorgeschreven in de Grondwet. In casu artikel 132.

Een gemeente kent geen minister-president, wel een burgemeester. Een burgemeester is absoluut niet de lokale versie van de minister-president. Evenmin is de wethouder de lokale versie van minister.

Niettemin is het verwonderlijk te zien hoe wethouders tussentijds de harp aan de wilgen hangen. Wethouders worden door de raad benoemd. De raad is hiermee niet alleen bevoegd maar ook verantwoordelijk voor de benoeming van een wethouder.

Gemeentewet en ontslag van de wethouder

Er zijn twee wegen die kunnen leiden tot het ontslag van een wethouder.

De weg van drang en dwang is beschreven in artikel 49 Gemeentewet. Deze weg begint met een raadsbesluit waarin staat dat het vertrouwen in de betreffende wethouder is opgezegd.

Om mij onbekende redenen wordt een dergelijk raadsbesluit “motie van wantrouwen” genoemd. Vreemd aangezien de motie niet meer is dan een ontwerpraadsbesluit. Zodra de raad er een klap op geeft is de motie een raadsbesluit geworden. En geen motie meer.

Een rups die vlinder is geworden noemen wij toch ook “vlinder”?

Als een dergelijk raadsbesluit niet leidt tot het nemen van ontslag door de wethouder, kan de raad een tweede besluit nemen waarmee het ontslag een feit is. Geschreven noch ongeschreven gemeenterecht is bekend met de term “eervol ontslag”. Gewoon: ontslag.

De wethouder kan ook zelf ontslag nemen, en wel geheel vrijwillig. Volgens artikel 43 lid 1 Gemeentewet kan dit “te allen tijde”. Oftewel: 24/7.

Let op: de wethouder neemt (zelf) ontslag. Hij krijgt het dus van zichzelf, simpelweg door een brief aan de gemeenteraad te schrijven waarin hij mededeelt dat hij ontslag heeft genomen. De ontslagdatum kent twee smaken: hetzij onmiddellijk hetzij maximaal een maand nadat de ontslagbrief aan de raad is geschreven. Zie hiervoor artikel 43 lid 2 Gemeentewet.

Van de raad wordt geen enkel besluit vereist.

Simpel nietwaar?

Menig vertrekkend wethouder leeft echter kennelijk met de instelling: waarom makkelijk als het ook moeilijk kan?

Het zelfbedachte ontslag van een wethouder: is dit wel ontslag?

Met regelmaat valt te lezen dat een wethouder zijn ontslag aanbiedt. En wel aan de burgemeester. Alsof de wethouder een lokaal soort minister is die aan de lokale versie van de koning om ontslag vraagt.

Of een wethouder die aan de gemeenteraad het verzoek doet hem eervol te ontslaan. Alsof de raad een dergelijk verzoek kan (lees: moet?) inwilligen.

Wat te denken van de wethouder die per brief aan de raad meldt dat hij met ingang van een datum enkele maanden later zijn ambt van wethouder neerlegt. Of in die brief schrijft dat hij met ingang van een datum enkele maanden later ontslag neemt in verband met het aanvaarden van een andere functie.

Het valt op dat wethouders het traject van zelfgekozen ontslag ingaan zonder hiervoor de Gemeentewet te raadplegen. Dat is vragen om problemen.

Zouden zij de Gemeentewet hebben geraadpleegd, dan hadden zij de vorm en inhoud van hun ontslagbrief kunnen ontlenuen aan artikel 43. En daarmee een rechtmatig en correct zelfgekozen maar niet zelfbedacht ontslag hebben bewerkstelligd.

Al die zelfbedachte ontslagnemingen, al dan niet met vermelding van een ontslagdatum zijn staatsrechtelijk ver onder de maat, en doen de vraag rijzen of wel kan worden gesproken van ontslag.

In een eerdere Nieuwsbrief (december 2018) heb ik woorden gewijd aan de staatsrechtelijk non-existente zelfgekozen ontslagdatum. Korthedshalve verwijs ik daarnaar.

Er valt heel wat te verbeteren aan de praktijk van de ontslagnemende wethouders. Wellicht dat de Wethoudersvereniging hierin een taak voor zichzelf ziet weggelegd.